

Passiivin määrittelyn ongelmia

UJLAKI Sándor

Chomskyn mukaan lingvistisen teorian päätehtävä on kehittää laajakatseinen, kaikkiin kieliin soveltuva erittely. Hän ryhtyi analysoimaan kieliä, edellyttäen, että kaikissa kielissä on olemassa yleisiä ilmiöitä, joita hän nimitti kielellisiksi universaaleiksi. Sellaisia kielellisiä universaaleja ovat muun muassa subjekti, suora objekti ja verbin transitiivisuus. Kielellisiin universaaleihin kuuluu myös passiivi, vaikka sen edustus ei olekaan täysin selvä. Siewierska mielestä on selvää, että passiivi ei kuulu kielellisiin universaaleihin, koska eräät kielitutkijat esittävät tästä todisteena muutamia Australian mantereen ja Polynesian kielten edustuksia; Euroopan kielistä mukana oli juuri unkari (Siewierska 1984, 19–23). Sen todistaminen, että passiivi ei ole kielellinen universaali on tietysti hyvin tärkeä haaste kielen tutkijoille, kielellinen universalismioppi voidaan nimittäin todistaa vain selittämällä, että passiivi on ollut, tai on vieläkin olemassa kunkin kielen elimellisenä osana. Mikäli se ei onnistu, meidän on pakko myöntää, että passiivi, vaikka se on yleinen, ei kuulu universaaleihin kielellisiin elementteihin.

Tilannetta vaikeuttaa sekin, että kansainvälisessä lähdekirjallisuudessa passiivin käsitteestä ei olla yksimielisiä. Koivisto ilmaisee asian näin: „Passiivi on oikeastaan sisällöltään epätarkka kielioppi-termi, koska sillä voidaan viitata monentyyppisiin kielen rakenteisiin. Se voidaan käsittää morfologisesti, syntaktisesti, semanttisesti, kognitiivisesti tai diskurssin ilmiöksi.” (Koivisto 1991, 336). Eri näkökulmasta lähteviä määritelmiä on siis olemassa.

Olkoon ensin esimerkki unkarin kielestä. A mai magyar nyelv rendszere -teos määrittelee passiivin seuraavasti: Passiivinen verbi (verbum passivum) ilmaisee, että joku muu suorittaa tekemisen ja

tekeminen vaikuttaa subjektiin tai subjektin hyväksi. Subjekti on vain passiivinen, se ei suorita, vaan ikään kuin kokee tekemisen. Passiivin ilmaisemiseen käytetään yleensä verbijohdoksia (MMNyR I, 204).

Myös Sándor Károlyn määritelmä on samankaltainen. Hänen mukaansa verbi on passiivinen silloin, kun lauseen kieliopillinen subjekti ei ole tekijä vaan kokija, eli toiminta suuntautuu siihen kuten loogiseen objektiin. Passiivisen verbin ja sen kieliopillisen subjektin välillä on transitiivinen semanttinen suhde (Károly 1956, 22).

Anna Siewierska käyttää monien hyväksymää määritelmää; hänen mielestään passiivista voi puhua jos:

- Passiivilauseen subjekti on vastaavan aktiivilauseen suora objekti;
- Aktiivilauseen subjekti passiivilauseessa on agenttimuodossa, tai ei realisoidu lainkaan;
- Verbi on passiivimuodossa (Siewierska 1984, 2–3).

Ulla-Maija Kulonen toteaa: „Passiivina pidetään erilaisia muuttuneita rakenteita ja transformaatioiden tuloksia, joissa lauseen loogiselle subjektille tapahtuu jotakin tai tapauksia, joissa kieliopillinen subjekti eroaa agentista semanttisesti.” (Kulonen 1989, 12).

Passiivista puhuttaessa on mainittava myös englannin kieli. Toisaalta se on paljon tutkittu kieli, josta on suuri osa oppisanastoakin peräisin, toisaalta passiivin peruskäytön syyt ovat tässä kielessä yksiselitteisiä. Mutta on pidettävä mielessä, että englannin passiivi saattaa vaikuttaa ehkä tarpeettomasti ja haitallisesti toisten kielten analyysiin. Romaanisissa ja germaanisissa kielissä deklinaation yksinkertaistuminen on korvattu kehittämällä artikkeli- ja prepositiojärjestelmää, josta syntyi sidonnainen SVO-sanajärjestys. Objekti erotetaan subjektista sanajärjestyksen perusteella: *John loves Mary* ei ole sama kuin *Mary loves John*. Passiivin avulla korostetaan objektia: *Mary is loved by John* (Kálmán 1980, 450–451). Aktiivilauseen subjekti (agentti) *John* edustaa jo olemassa olevaa, vanhaa informaatiota. Vanha informaatio on useimmissa tapauksissa lauseen alussa. Aktiivilauseessa uutta informaatiota edustava objekti on myös patientti, joka muuttuu passiivilauseessa subjektiksi.

Tyypillisessä passiivilauseessa patientti on topiikki, ja agentti, jos se on mukana, edustaa uutta informaatiota, kommentia.

Termi passiivi yhdistetään usein toiseen lingvistiseen käsitteeseen, transitiiviin. Nämä kaksi käsitettä ovat siinä määrin kietoutuneet yhteen, että toisesta ei voi puhua mainitsematta toista. Useimpien lingvistien mukaan vain transitiivisilla aktiivilauseilla, tai lauseenosilla on passiivinen vastineensa.

Tämä pätee myös päinvastoin, eli jos lause on passiivinen, sillä on jonkinlainen aktiivinen, transitiivinen vastineensa, jonka merkitys riippuu siitä, onko agentti ilmaistu passiivimuodossa, vai ei. Kun agentti on mukana passiivilauseessa se muuttuu aktiivilauseen subjektiksi. Agentin puuttuessa aktiivissa voi olla erilaisia subjekteja, mikä aiheuttaa kaksiselitteisyyttä, jota aktiivissa ei ole. Esim.: *Janet was killed.* vrt. *Someone killed Janet.* *Some people killed Janet.* *Lightning killed Janet.* *Boredom killed Janet.* Konteksti yleensä selittää lauseen merkityksen (Siewierska 1984, 3, 8, 30–31).

Mutta mikä on tilanne poikkeuksena esitellyssä unkarin kielessä? Miten passiivisten verbien muodostus on toteutunut kielessä ja miksi niiden laajempi käyttö on lakannut? Kymmenenneltä vuosisadalta alkaen unkari on kuulunut kristinuskoon, kirjoituksessa käytettiin latalaisia kirjaimia ja vaikka latina olikin hallinnon virallisena kielenä vuoteen 1884 saakka, passiivia ei käytetty kielessä enää produktiivisesti (Kálmán 1980, 450). Tästä seuraa, että kysymyksessä ei ole ilmiö, joka on rakentunut kiinteästi kielen järjestelmään ja joka kuuluu siihen. Paremminkin on puhuttava läntisen kulttuurin vaikutuksesta syntyneestä passiivisten verbien käytöstä, joka kesti vain tietyn ajan. Mutta missä muodossa passiivi esiintyy kirjoitetussa kielessä, ja mistä sen vierasperäisyys käy ilmi?

Tutkielmassaan Sándor Károly käsittelee unkarin verbaalinomien järjestelmää koodeksikirjallisuuden ensimmäisessä vaiheessa. Hän erittää koodeksien perusteella yleisenä luonteenpiirteenä sitä, että passiivin päätteiden käyttäminen on epäjohdonmukaista; ei nimittäin voi tietää, miksi sitä käytetään toisessa tapauksessa mutta toisessa ei. Monessa tapauksessa jonkinlainen kieliopillinen viisastelun lienee ohjannut koodeksien kirjoittajia, sillä he olivat halunneet muodollisestikin erottaa passiivisen verbaalinominin verbum finitumista ja partisiipin perfektistä. *Ő tegnap olvasott.* *Ő sokat olvasott (ember).* Niillä on aktiivinen merkitys, vaikka *Ez a könyv olvasott*

on passiivinen merkitykseltään. Károly väittää, että tämä on kieliopillista viisastelua, koska väärinkäsitykset käyvät aina ilmi kontekstistä. Latinan kieliopissa *verbum finitum* on aktiivinen; sitä vastoin partisiipin perfektillä on aina passiivinen merkitys. Passiivisen verbin perfekti ja partisiipin perfekti eivät kuitenkaan poikkea toisistaan. Esimerkiksi, jos he olisivat sanan *elrejtett* sijasta käyttäneet sanaa *elrejetett* niin passiivisen verbin imperfekti ja partisiipin perfekti olisivat olleet samanmuotoisia lähentyen latinan järjestelmää. Yleensä sanakirjojen kirjoittajat olivat osoittaneet että latinan partisiipin perfektiiä vastaa unkarin passiivijohtimellinen verbaalinomini. Kääntäessään tiettyjä latinan substantiiveja he olivat joutuneet käyttämään unkarissa verbaalinomineja, mikä johti horjuntaan muodon käytössä. Sen tähden he joskus vaistomaisesti olivat käyttäneet aktiivimuotoisia verbaalinomineja. 1500–1600-luvulla aktiivi- ja passiivimuotoja käytettiin sekaisin. 1900-luvulla passiivimuoto joutui jo taka-alalle ja nykyään se on täysin hävinnyt (Károly 1956, 120–121).

Nykyään unkarissa vain sellaiset vakiintuneet ja kiteytyneet tapaukset, kuin *közírré tétetik, születik, benne foglaltatik* osoittavat passiivin latinanmukaisen muodon (Keresztes 1992, 89; MMNyR I, 357). József Szinnyi kirjoittaa vuosisadan alun kieliopissaan samaan tapaan: „Yleiskielessä käytetään vaan kahden verbin passiivia, nim. *születik* 'syntyy' ja *méltóztatik* 'suvaitsee', mutta ei näitäkään enää käsitetä passiiviksi. Kirjallisuudessaakin tavataan passiivia vain harvoin; ainoastaan laji- ja virkakielessä esiintyy usein passiivin yks. ja mon. 3:n persoonan muotoja.” (Szinnyi 1912, 65).

Tämän muodon suffiksi *-atik/-etik, -tatik/-tetik* koostuu faktitiivi-verbien *-at/-et, -tat/-tet* johtimesta. Johdos taivuttiin *ik*-verbien tapaan. Passiivissa ja faktitiivissa yhteinen piirre on se, että lauseen subjekti ei ole sama, kuin tekemisen toteuttaja (MNyTNy II, 108). Faktitiivi on kyseessä sellaisessa tapauksessa kuin: *János megcsináltatja a munkát. Ik*-loppuiset verbit ovat passiivisuuden ikivanhoja ilmaisuvälineitä, esim. *török/murtuu, hallik/kuuluu, érzik/tuntuu*. Tästä syystä on ymmärrettävää, miksi ne ovat passiivin muodossakin mukana. Nykyään näitä, enimmäkseen arkaistisia, yksinkertaisia *ik*-verbejä ei pidetä passiivisina verbeinä, vaan niiden sijasta käytetään toisinaan edelleen johdettuja muotoja: *hallatszik/kuuluu, érződik/tuntuu* (MMNyR I, 205).

Kaikissa kielissä on lainmukaisuuksia, jotka taloudellisista syistä pyrkivät välttämään ylimääräisiä rakenteita. Béla Kálmánin mukaan passiivinen taivutus on tarpeeton niissä kielissä, joissa objekti on yksiselitteinen ja joihin kuuluu kehittynyt refleksiivinen järjestelmä. Tällainen taivutus ei kehity täydelliseksi, tai se on kokonaan kadonnut, muun muassa unkarissa, samojedissa ja permiläisissä kielissä (Kálmán 1980, 450). Passiivimuoto ei ole vakiintunut unkariin, vaan se ilmaistaan muilla keinoilla:

– Aktiivisten verbien monikon kolmannella persoonalla: *Kitéptek egy lapot a könyvből./Kirjasta on revitty lehti.*

– Olla-verbien ja partisiipin yhteiskäytöllä: *A könyvből ki van tépve egy lap./Kirjasta on revitty lehti.* (Vrt. MMnyR I, 205, tämä on kuvaileva passiivi rakenne.)

– Refleksiivisillä verbinjohtimilla: *-ódik/-ődik*, esim. *becsukódik/sulkeutua* (Keresztes 1992, 89). Näitä muotoja ei voi aina käyttää, koska johtimella on myös refleksiivinen merkitys esim: *alkalom adódik, az ajtó becsukódik* jne. (Kovalovszki 1977, 91). Lauri Hakulinen kiinnittää huomiota samaan: „On tapauksia, joissa verbin merkityksen laadusta johtuu, ettei ole sanottavaa asiallista eroa transitiiviverbien passiivimuodon ja vastaavan intransitiivisen refleksiivi- I. passiivijohdoksen aktiivimuodon välillä. esim.: *Räjähdys kuultiin peninkulmien päähän. Räjähdys kuului p. p.*” (Hakulinen 1979, 556–557).

Tähän kuuluvat vielä sanomalehti- ja virkakielen vieraan mallin mukaiset, kuvailevat muodot. Esim.: *Kifejezést nyer, felolvasásra kerül.* Niiden sijaan olisi käytettävä aktiivista muotoa: *kifejezik, felolvassák* (MMNyR I, 205).

Anna Siewierskan teoriaan nojautuen yritän seuraavassa kuvailla suomen pulmallista passiivia, huomioon ottaen toisiakin mielipiteitä. Hän kirjoittaa passiivin eri tyypeistä, ensinnäkin personaalisesta passiivista, jonka piirteet ovat seuraavat:

- selvä, semanttisen merkityksen sisältävä subjekti;
- vastaava aktiivilause;
- passiivilauseen subjektin on oltava aktiivin patientti.

Tämän määritelmän perusteella Siewierska väittää, että suomesakin on persoonallinen passiivi, jossa agentin on oltava mukana. Hänen esimerkkinsä on: *Pojat rakastivat tyttöjä/Tytöt olivat poikien*

rakastamia (Siewierska 1984, 28–38). Onko tässä tosiaan passiivi, vai onko kyseessä englannin kaltaisen rakenteen teennäinen sovittaminen suomeen? Kysymyksessä on niin sanottu agenttipartisiippi, jonka merkitys muistuttaa passiivin partisiipin perfektiä, sillä erotuksella, että passiivin partisiipin perfekti on persoonaton eikä tekijää ole merkitty. Esim.: *Suomessa viettämäni päivät/Suomessa vietetyt päivät*. Ongelmana on myös se, että agenttipartisiippi ei voi olla kielteinen, sen käyttö on siis rajoitettu (Karanko–Keresztes–Kniivilä 1990, 187–188).

Teoksessaan *The Passive in Ob-Ugrian* Kulonen (1989, 26) viittaa suomen kieleen sanoen, että siinä ei ole persoonallista passiivia.

Unkarissakin oli persoonallinen passiivi, mutta sitä ei enää käytetä, vaan sen sijaan on käytössä aktiivisia rakenteita: *a postástól átdatít a levél, a ház a kőművesek által fölépítetett/a postás átadja a levelet, a házat a kőművesek fölépítették* (MMNyR I, 357).

Impersonaalien tutkimuksessa yleensä on tärkeä impersonaalien ja passiivien suhteiden selitys. Minkä perusteella, ja missä määrin impersonaalia voidaan pitää passiivina tai passiivia impersonaalina? Useiden lingvistien mielestä impersonaalit ovat rakenteita, joista puuttuu subjekti. Toisten mukaan impersonaalisisessa rakenteessa on kyllä subjekti, mutta se on merkitykseltön – tyhjä niin kuin hollannin *er* – tai reaalistumaton, indefiniittinen ja inhimillinen elementti. Kielten impersonaalista passiivia on yritetty muutaman kerran kuvata. Kuvauksista perusteellisimmin ja monipuolisimmin on Krakovskyn esitys, joka jakoi ilmiön neljään osaan. Jako perustuu verbin morfologiaan ja siihen, onko subjektin paikalla jonkinlainen formaalinen sana (formword) vai ei. Siewierskan mielestä kullekin neljästä osasta on yhteistä, että lauseissa ei ole spesifistä subjektia. Yleisen mielipiteen mukaan impersonaalinen passiivi ja persoonallinen passiivi eroavat toisistaan kahdella tavalla. Ensimmäinen impersonaalisisella passiivilla on tyypillistä, että se rajoittuu transitiivisiin verbeihin, kun taas impersonaalinen passiivi yhdistetään tavallisesti intransitiivisiin verbeihin. Juuri siksi eräät tutkijat kuten esimerkiksi Statha-Halikas toteavat, että intransitiivisista verbeistä muodostettuja impersonaalisisia passiiveja ei ole olemassa. Ne ovat pelkkiä impersonaaleja (impersonal clause). Toiseksi persoonallisten passiivien agentti voi olla inhimillinen, elävä, abstraktinen tai luonnonvoimaa merkitsevä, mutta impersonaalisten passiivien tapauksessa se voi ol-

la vain inhimillinen elementti (Siewierska 1984, 93–96, 124). Näistä mielipiteistäkin näkyy hyvin, että tutkijoilla ei ole yhtenäistä kantaa.

Passiivin laita suomessa on ehkä mutkikkaampi, mikä näkyy termien runsaudestakin. Jo Petraeus käytti pääluokkia *aktiivi – passiivi*. Myöhemmin lingvistit ovat käyttäneet ilmiöstä erilaisia nimityksiä: *aktiivi – passiivi*: Eurén; *persoonallinen – persoonaton*: Setälä; *monipersonainen – yksipersonainen*: Penttilä; *neljäs persoona*: Harms, Tuomikoski, Hakulinen–Karlsson; *impersonaali*: Nuutinen; *indefiniitti*: Shore; *nollas persoona*: Keresztes jne. (Hakulinen–Karlsson 1979, 255; Keresztes 1995, 50; Kulonen 1989, 33; Shore 1986, 16).

Setälästä lähtien kieliopeissa mainitaan, että muoto, jota sanotaan passiiviksi osoittaa, että tekijä on epämääräinen tai määräämätön (Shore 1986, 16). Suomen passiivin agenttia ei voi ilmentää lauseessa. Mutta tekijän tulee sisältää syvärakenteessa seuraavia semanttisia merkkejä: [+ inhimillinen] [– määräinen] (Kulonen 1989, 31; Ikola 1977, 52). Suomen passiivissa agentti häipyä. Lause *Jussia suudeltiin* on muodostettu seuraavalla tavalla: NP₁ [Agentti] [indefiniittinen] [subjekti] – V [aktiivinen] – NP₂ [Patientti] [objekti] ⇒ NP₂ [Patientti] [objekti] – V [impersonaalinen] (Kulonen 1989, 33). Voidaanko tätä asiaa kuvailla täsmällisemmin tai määrittellä sen lukua? Kysymys on tärkeä käännettäessä suomea vieraaseen kieleen. Shoren mukaan lause *Suomessa juodaan vodkaa* on mahdollista kääntää englanniksi seuraavilla tavoilla: *We/They/You drink vodka in Finland*. (Shore 1986, 36–37). László Keresztes (1995, 50) esittää seuraavat agentin jakaumatyyppit:

A	B	C	D	E	F	G
+/- me	– me	+ me	+ me	– me	– me	+ me
+/- te	+ te	– te	+ te	– te	+ te	– te
+/- he	+ he	+ he	– he	+ he	– he	– he

A: *Kun halutaan esittää kehoitus ryhmälle, johon puhuja itse kuuluu, käytetään monikon 1. persoonan imperatiivimuotoa.*

B: *Kun vastineita etsitään (= F)*

C: *Suomessa syödään leipää melko paljon.*

D: *Uskotaanko nyt isäntärenkiin?*

E: *Aikanaan se (laulujuoksen) täytettäneen.*

F: = B.

G: *Joko nyt lähdetään? – Me mennään.*

Tästä näkyy ehkä vielä paremmin, miten monimutkaista agentin selittäminen on. Konteksti ja puhetilanne yleensä estävät mahdolliset väärinkäsitykset. Riippumatta siitä, mitä termiä käytetään ja miten agentti ymmärretään, on tosiasia, että englantiin ja moniin muihin indoeurooppalaisiin kieliin verrattuna suomen ns. passiivi on toisenlainen. Tämä erilaisuus näkyy ensinnäkin siinä, että suomen passiivi esiintyy sekä transitiivisten että intransitiivisten verbien kanssa. Esim: *Juotiin mehua. Lähdetään kotiin.* Mutta on selvää, että tämän tyyppisten passiivimuotojen merkitys on aktiivinen. Mielestäni ne täytyisi käsitellä aktiivisessa paradigmassa. Tämä olisi mahdollista siksikin, että nykypuhekielessä passiivin käyttö monikon ensimmäisessä persoonan sijassa on tavallaan vakiintunut paradigmassa. Äsken mainittu tyyppi vastaa oleellisesti Shoren P-prototyyppejä. P-prototyyppi edustaa etupäässä puhekieltä, mutta sitä tavataan kirjoitetussakin kielessä. Tämä tyyppi on verbialkuinen, ja verbi on usein dynaaminen. Keskeistä on toiminnan kuvaus. Tästä syystä verbiilmaus voi preesensissä olla kehoitus tai käsky, mutta ei välttämättä. Toisin sanoen lause *Lähdetään syömään* voi tarkoittaa sekä 'Lähtekäämme syömään' että 'Olemme/Ollaan lähdössä syömään'. Yleisesti ottaen agentti on monikollinen ja epämääräinen, mutta sen luonne käy ilmi myös tekstiyhteydestä tai tilannekontekstista. Merkitys on usein inkluusiivinen eli puhuja itse ottaa osaa verbin ilmaisemaan toimintaan.

Lauseet tai lauseenosat, joilla on aito passiivinen merkitys, voivat esiintyä vain transitiiviverbien yhteydessä. Tarkastellaan ensin Shoren K-prototyyppejä, jonka teemattinen rakenne muistuttaa englannin agenttitonta passiivia. K-prototyypin tuntomerkit ovat seuraavat: Kohteesta sanotaan jotain. Agentti ja sen luku ovat epäolennaisia. Merkitys on usein eksklusiivinen, sillä puhuja ei itse osallistu verbillä ilmaistuun toimintaan. Verbi on usein epädynaaminen. Jos lause sisältää kohteen, se on yleensä ennen verbiä, esimerkiksi: „*Donnerin 'nakuohjelma' pantiin hyllylle, vrt. Donner's nude programme was shelved.*” (Shore 1986, 25–28). Lauseet ovat rakenteeltaan ja merkitykseltään melko samankaltaisia. Tämä samankaltaisuus tulee ehkä vielä silmiinpistävämmäksi Siewierskan tarkastelemassa perifrastisessa passiivissa. Sen predikaatti koostuu *olla*-apuverbistä ja pääverbin partisiipin muodosta. (Perifrastinen passiivi voidaan ymmärtää adjektiiviksi tai passiiviksi. Esimerkiksi:

The glass is broken. The glass is (regularly) broken by vandals. Kaksiselitteisyyden vuoksi tätä tyyppiä on usein kutsuttu staattiseksi passiiviksi.) Seuraavissa tapauksissa ne voidaan lukea vain passiiviksi: *The dingo was killed. The door was opened* (Siewierska 1984, 139). Jälkimmäisen lauseen *The door was opened* suomenkielinen vastine on *Ovi oli avattu*. Näiden lauseiden sisäinen rakenne on sama. Havaintoa tukee sekin, että sekä Kangasmaa-Minn että Karlsson ovat löytäneet samantyyppisiä tapauksia, joissa verbiä edeltävä monikollinen substantiivi kongruoi *olla*-apuverbin kanssa, esim.: *Säännöt ovat tehty rikkomista varten. Kaikki frakit olivat vuokrattu* (Shore 1986, 31). Myös unkarin *Az ajtó be van zárva* -lauseen sisäinen rakenne on samankaltainen.

Jos ajatellaan, että nämä kolme tyyppiä, eli englannin, suomen ja unkarin rakenteet ovat passiiveja, niin tässä tapauksessa passiivi on juuri se universaalinen passiivi, josta Chomskykin puhui. Tarkoitukseni ei ole ottaa yksiselitteisesti kantaa universaalisen passiivin puolesta tai sitä vastaan. Kysymys pidetäänkö *Ovi oli suljettu* rakennetta passiivina, impersonaalisena passiivina, passiivisena impersonaalina vai pelkästään impersonaalina jää avoimeksi. Tämä kielellinen ilmiö vaatii syvällistä ja perusteellista tarkastelua, joka tämän artikkelin puitteissa ei ole ollut mahdollista. Tarkastellessaan passiivia ja impersonaalialia (hän käyttää termi indefiniitti) Shore tekee seuraavanlaisen yhteenvedon: „Universaalikieliopin kannalta indefiniitin päätehtävä on agentin häivyttäminen; passiivin on teemaattinen. En tietenkään kiellä, etteikö passiivilla ja indefiniitillä olisi yhtäläisyyksiä. Kun tarkastellaan kielten universaaleja, voidaan passiivi ja indefiniitti nähdä toisensa leikkaavina ympyröinä.” (Shore 1986, 77).

Kirjallisuus

- Hakulinen, Auli–Karlsson, Fred 1979: Nykysuomen lauseoppia. Helsinki.
- Hakulinen, Lauri 1979: Suomen kielen rakenne ja kehitys (4. painos). Helsinki.
- Ikola, Osmo 1977: Nykysuomen käsikirja. Helsinki.
- Kálmán Béla 1980: Szenvedő szerkezet és tárgyjelölés. NytudÉrt. 104. Budapest. 449–451.
- Karanko-Pap, Outi–Keresztes László–Kniivilä, Irmeli 1990: Finn nyelvkönyv 2. Budapest.
- Károly Sándor 1956: Igenévrendszerünk a kódexirodalom első szakaszában. NytudÉrt. 10. Budapest.
- Keresztes László 1992: Gyakorlati magyar nyelvtan. Debrecen.
— 1995: Személytelen (alanytalan és ágens nélküli) kifejezések a finnben és a magyarban. Hungarologische Beiträge 3. Jyväskylä. 39–60.
- Koivisto, Vesa 1991: Koivisto, Vesa: Uutta passiivista. Vir 95: 336–339.
- Kovalovszky Miklós 1977: Nyelvfejlődés – Nyelvhelyesség. Budapest.
- Kulonen, Ulla-Maija 1989: The Passive in Ob-Ugrian. MSFOu 203. Helsinki.
- MMNyR: A mai magyar nyelv rendszere. Leíró nyelvtan I. (Szerk.: Tompa József.) Budapest, 1961.
- MNyTNy: A magyar nyelv történeti nyelvtana II. (Szerk.: Benkő Loránd.): A kései ómagyar kor 1. Morfematika. Budapest, 1992.
- Shore, Susanna 1986: Onko Suomessa passiivia. Helsinki.
- Siewierska, Anna 1984: The Passive: A Comparative Linguistic Analysis. London.
- Szinnyei, József 1912: Unkarin kielen oppikirja. Helsinki.